

Cvetje s polja modroslovskega.

(Spisal dr. Fr. L.)

(Dalje).

4. Kdaj spoznavamo resnico.

Vsakdo hoče spoznati resnico in ne mara za laž ali izmišljotino. Čemu so ti prazne ponočne sanje? Morda se ti je zdelo v sanjah, da si jako bogat: a, ko se vzbudiš, tudi veš, da nisi v resnici ali v istini. Sanje te niso obogatile, ker v njih ni resnice. Ali kaj je pomagal kmetu nagajivi znanec, ki ga je nalagal, da so vsi davki odpravljene? Nič, marveč le resnica je kaj vredna.

Kdaj spoznavamo resnico? To nam je treba vsekako vedeti, sicer ne bi mogli ločiti resnice od laži. In kdo nam to pové? Ali je treba iti koga vprašati, je-li naše spoznavanje resnično, ali ni? In ko bi šli vprašati: od kod bi pa ta naš svetovalec vedel? — Kdo drug naj nam pové kakor pamet sama! Pred menoj je račun: Kdo naj mi pové, ali je resničen, ali ne? Račun sam mi nič ne pravi, drugih ne morem vprašati: torej mi pové le pamet, je-li resničen, ali ni. Naš um ali pamet torej ne sprejme samo tega in onega, ampak tudi dozna, ali je kaj resnično, ali ni. Um spozna resnico, pa tudi vé, da je resnica. In kako bi moglo biti drugače? Za spoznavanje namreč treba ne samo, da se spoznavanje vjema z istino ali s stvarmi, marveč tudi da vemo za to. Drugače bi ne mogli ločiti resnice od neresnice, kakor jo

ločimo. Zatorej je v našem umu tista zmožnost, dejali bi, tista luč, ki nam pokaže resnico in tudi pové, razjasni in prepriča, da je to in ono resnica. Lahko odgovorimo sedaj tako-le: Resnico spoznavamo tedaj, kadar nam um pové trdno in jasno ali kadar um izprevidi, da se stvari same na sebi vjemajo s spoznavanjem.

Da je tako in ne drugače, vé vsak pameten človek. Vsakdo zatrjuje n. pr. tako-le: „Dobro

vem, da je to resnično“, ali pa: „To je tako gotovo resnično, kakor gotovo sem tukaj“ itd.

Vsakdo pa vé nadalje tudi to, da ne more tako govoriti, kakor se mu ljubi, ampak jedino tako, kakor mu pamet pravi. Ako sedaj-le vidim na mizi kos kruha, moram si misliti, da je kruh. Naj stokrat trdim samemu sebi, da je kruh zlato, pa le ni zlato. Kar je, to je. Trgovca mi prinese račun za sto goldinar-

jev. Naj še tako želim, da bi bil račun samo za petdeset goldinarjev, vendar želja ne premeni računa: kakor je, tako je. Um sam spoznava, reči z željo ali voljo, kar hočeš. Pamet pravi, da je nad nami Bog: bodi nam všeč ali ne všeč, reci kdo to ali ono, tako je, kakor pravi pamet. Ko spoznavamo resnico, ne ozira se um (ali vsaj ne bi se smel) na nič drugega kakor sam nase in na svoja pravila. Razvidimo namreč sedaj tudi to, da moramo imeti v umu

Angel. (Izklesal Franč. Robba.)